

Rudolf Koivu on Suomen tunnetuimpia kuvittajia. Hän on kuvittanut monenlaisia julkaisuja, aapiskirjoista lastenlehtiin, parhaiten hänen taitonsa ja tyyliinsä pääsevät oikeuksiinsa satukuvituksissa. Koivu on kuvittanut niin paljon satuja – sekä klassikoita että hänen aikaistensa kirjoittamia – että voi puhua Koivun omasta satumaailmasta. Rudolf Koivun satumaailmaan heijastuvat kuitenkin hänen omat piirteensä ja kohtalonsa.

Retretti kutsui minut suunnittelemaan Rudolf Koivun satumaailmasta näyttelyä. Päätin, että näyttelyarkkitehtuuri saa kasvaa kokonaiseksi installaatioksi, tilateokseksi, jossa kaikki installaation elementit ovat peräisin pelkästään Koivun kuvituksista. Kuvitusnäyttelyn muutos installaatioksi oli tärkeä, koska pieniä kuvitustöitä on vaikea katsella suuressa näyttelytilassa. Kuvat on pääosin tehty kirjoja varten, minkä vuoksi ne eivät ole omiaan suuressa näyttelysalissa. Kuvitusoriginaalit vaativat pienempiä, intiimimpiä tiloja. Toisaalta ajattelen, että Koivun satumaailma tulee paremmin esille jos näyttelyvieras – erityisesti lapsi – ei joudu katsomaan sitä sivusta vaan pääsee osallistumaan siihen – seikkailemaan, tutkimaan, leikkimään.

Olen tutkinut Koivun satumaailmaa ja tullut tulokseen, että se koostuu aika erilaisista osista. Koivulle tärkeä – ja näyttelyssäkkin keskeisessä osassa on mystinen suomalainen metsä. Sen Koivu tunsikin hyvin. Kun Rudolf pääsi 13-vuotiaana köyhänä orpona Tyrvään mummonsa luo, metsästä tuli hänelle suuren kiinnostuksena kohde. Näyttelyssä Koivun metsäkuvat ovat kasvaneet metsän kokoisiksi, kun piirrettyjä puita on tulostettu suurille kankaille. Oman osuutensa muodostaa talven valtakunta, jään ja lumen lumo. Muuten metsä on kesäinen, mutta synkkä ja tumma; siinä vilisee peikkoja ja noitua, jotka yrittävät käydä näyttelyvieraan kimppuun. Metsässä on myös pieni köyhä mökki, kiltin mummon tai kenties ilkeän noidan koti, johon pääsee sisään kohtamaan tuntemattoman. Kuten Maria Laukka Koivu-tutkimuksissaan toteaa ” Koivun satumaailmassa kaikki on mahdollista eikä mikään ole turvallista”.

Metsän puiden lomitse näkyy kaukana ihmeellinen linna vuoren päällä. Tämä aihe toistuu Koivun kuvissa usein. Niinpä näyttelyssäkkin ollaan matkalla metsän halki kohti linnaa. Sinne ei kuitenkaan ole helppo päästä, koska metsä loppuu meren tai järven rannalle. Vesi voi olla vaikkapa Tuonelan joki – näyttelyssä vedessä kelluu oikea puuvene. Veden pintaan ilmestyy (videoprojisoitina) Koivun vedenalaisia kuvia: ihmeellisiä kaloja, merenneitoja, hiisi. Ilmassa leijuu lentäviä satuhahmoja, Nukku-Matista lentävään mattoon. Näyttelyssä matkailija voi pitää tauon ja levätä joen rannalla ja kuunnella suurten simpukoiden kertomia satuja tai niiden sisältä kaikuva musiikkia.

Joen rannassa nähdään, että linna joen toisella puolella on oikeastaan teatteri kulliseineen ja verhoineen. Koivun kuvituksissa on paljon teatterimaista, mutta erityisesti linnoja ja palatseja hän on kuvannut teatterin keinoin. Kun pääsemme lavan taakse, näemme lisää palatsimaailmaan kuuluvia ja Koivun kuvissa usein toistuvia elementtejä: verhoja, pylviäitä, prinsessoja, kuninkaita ja, tietysti, valtaistuin, jolle voidaan itsekin istahtaa. Tämä on sellainen maailma, jota Koivu ei omassa elämässä lainkaan tuntenut – se on kuvittelua. Ehkä siihen on heijastunut köyhän suomalaislapsen, Rudolfin, saamia vaikutuksia Pietarin palatseista ja yläluokasta – Koivuhan oli syntynyt Pietarissa ja asunut siellä koko lapsuutensa. Tiedetään myös, että hän piti teatterista ja erityisesti venäläisestä baletista. Koivu on omaksunut myös muiden kuvittajien ja taiteilijoiden vaikutuksia luodessaan loistavaa satumaailmaa, jossa länsi ja itä sekoittuvat keskenään.

Tietty teatraalisuus on ominaista Retretin Koivu-näyttelylle. Voi sanoa, että koko näyttelyn arkkitehtuuri on lavastus, jossa näyttelyvieras sisään astuessaan voi asettua jonkun satuhahmon rooliin. Itse saa päättää, haluaako olla köyhä yksinäinen orpolapsi vai lihava kuningas, iloinen keijukainen vai urhea ritari, kaunis prinsessa vai ruma noita.

Tervetuloa Rudolf Koivun satumaailmaan – todellisuuden tuolle puolen.